

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
“___” _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська мова за професійним спрямуванням

Освітня програма **Середня освіта (англійська мова і література)**

Середня освіта (німецька мова і література)

Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальності **014 Середня освіта 014.021 Середня освіта**

(англійська мова і література),

014 Середня освіта 014.022 Середня освіта

(німецька мова і література)

Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Івано-Франківськ – 2019 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» для студентів спеціальностей 014 Середня освіта 014.021 Середня освіта (англійська мова і література), 014 Середня освіта 014.022 Середня освіта (німецька мова і література).

27 серпня 2019 р. 19 с.

Розробники: Пена Любов Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови; Ципердюк Оксана Дмитрівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри української мови.

Протокол від 27 серпня 2019 р. № 1.

**Завідувач кафедри української мови,
доктор філологічних наук, професор _____ В. В. Грещук**

27 серпня 2019 р.

Схвалено методичною радою Факультету філології.

Протокол від 30 серпня 2019 р. № 1.

Голова, доцент _____ А. М. Мартинець

30 серпня 2019 р

© Пена Л. І., Ципердюк О. Д.,
2019 рік

© ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені
Василя Стефаника», 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
	Спеціальність 014 Середня освіта		
Модулів – 1	Спеціалізація 014.021 Середня освіта (англійська мова і література) 014.022 Середня освіта (німецька мова і література)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	6 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	8 год.
		Лабораторні	
		_____ год.	_____ год.
		Самостійна робота	
		60 год.	78 год.
		Індивідуальні завдання: _____ год.	
Вид контролю: Екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% : 67%;

для заочної форми навчання – 13% : 87%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» є формування у студентів як майбутніх фахівців професійно зорієнтованих умінь і навичок оптимальної мовної поведінки у фаховій сфері, підвищення рівня мовної грамотності, практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні.

Завдання:

- сформувати чітке і правильне розуміння ролі державної мови у професійній діяльності;
- забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення;
- виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні;
- розвивати творче мислення студентів;
- виховати повагу до української літературної мови, до мовних традицій; сформувати навички оперування фаховою термінологією, редагування, коригування та перекладу наукових текстів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен здобути такі **компетенції:**

- знання основних відомостей про українську мову та її місце серед інших мов, особливості мовної політики та мовної ситуації в Україні;
- знання законодавчих та нормативно-стильових основ професійного мовлення (основних ознак культури мовлення, їхніх характеристик, мовних норм сучасної української літературної мови; основних стилів сучасної української літературної, їхніх основних характеристик);
- усвідомлення теоретичних відомостей про фахове спілкування, його роль у професійній діяльності;
- розуміння визначення, призначення, основних різновидів і структури ділових документів;
- знання загальних відомостей про культуру усного фахового мовлення, індивідуальні та колективні форми фахового спілкування, підготовку та проведення прилюдного виступу;
- розуміння основних проблем українського термінознавства, української мовознавчої та літературознавчої термінології;
- знання основних проблем перекладу і редагування наукових текстів.

компетентності:

- спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- практично володіти нормами сучасної української літературної мови;

- аналізувати своєрідні риси української мови, основні комунікативні ознаки культури мовлення, риси літературної мови та мовної норми, типи мовних норм; визначати функціонально-стилістичну належність текстів;
 - складати різні типи документів, правильно добираючи мовні засоби, що репрезентують їх специфіку;
 - сприймати, відтворювати, редагувати тексти офіційно-ділового й наукового стилів;
 - підготувати й виголосити прилюдний виступ на тему, пов'язану з майбутнім фахом;
 - оперувати термінологією майбутньої професії для розв'язання професійних завдань;
 - послуговуватися лексикографічними джерелами (словниками) та іншою допоміжною літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовленнєвої культури;
 - надавати консультації з дотриманням норм літературної мови та культури мовлення.
- організовувати ділову комунікацію.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного мовлення

Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування.

Предмет, мета і завдання курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» у вищій школі, його наукові основи. Роль курсу у фаховій підготовці студентів факультету іноземних мов. Мова в житті людини та суспільства. Функції мови. Поняття рідної і державної мови. Загальне поняття про мову і мовлення, їх диференційні ознаки за Ф. де Соссюром.

Українська мова як одна з індоєвропейських мов. Історія лінгвоциду щодо української мови. Самобутні риси української мови. Основні закономірності розвитку української мови на сучасному етапі. Мовна ситуація та мовна політика в Україні. Українське законодавство про мову.

Тема 2. Основи культури української мови.

Поняття літературної мови, її основні риси. Взаємозв'язок літературної та національної мови. Усна та писемна форми літературної мови, їх особливості. Поняття мовної норми, її основні ознаки. Норма і варіант. Типи мовних норм і професійна мовнокомунікативна компетенція. Словники, у яких фіксуються мовні норми.

Сучасна українська літературна мова, історія її формування. Внесок Т. Г. Шевченка та І. П. Котляревського у формування сучасної української літературної мови. Внесок Галичини у формування сучасної української літературної мови.

Поняття культури мови і культури мовлення. Культура мовлення як складовий елемент загальної культури людини, одна з умов удосконалення її професійної майстерності (мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора). Чинники, які впливають на покращення мовленнєвої культури. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури.

Основні комунікативні ознаки культури мовлення (правильність, точність, логічність, чистота, багатство, різноманітність, образність, виразність, змістовність, достатність, доречність і доцільність), їх характеристика. Поняття етикету. Мовленнєвий етикет. Парадигма мовних формул у стандартних етикетних ситуаціях.

Тема 3. Стилi сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні.

Функціональні стилі української мови, проблема їх класифікації та загальна характеристика. Поняття стилю. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів.

Офіційно-діловий стиль: сфера вживання, призначення, основні загальностилістичні ознаки, мовні риси, підстилі.

Змістовий модуль 2. Професійна комунікація

Тема 4. Спілкування як інструмент професійної діяльності.

Спілкування і комунікація. Невербальні засоби спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Поняття ділового спілкування.

Тема 5. Культура усного фахового спілкування.

Вимоги до усного фахового мовлення. Орфоепічні норми і поширені відхилення від них. З'ясування суспільного характеру орфоепічних норм, необхідності дотримання їх як обов'язкового елемента культури усного мовлення. Норми наголошування слів у сучасній українській літературній мові та можливі відхилення від них у практиці усного ділового мовлення.

Тема 6. Риторика і мистецтво презентації.

Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Види публічних (прилюдних) виступів. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування.

Прилюдний виступ як важливий засіб переконання. Мистецтво аргументації. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час прилюдного виступу. Підготовка тексту виступу. Особливості виголошення виступу, що забезпечують успіх. Культура сприймання прилюдного виступу.

Різновиди прилюдних виступів: презентація, лекція, доповідь, промова.

Тема 7. Форми колективного обговорення професійних проблем.

Функції та види бесід, стратегія поведінки під час ділової бесіди. Співбесіда з роботодавцем. Культура телефонного діалогу. Структура телефонної розмови. Мистецтво перемовин. Збори як форма прийняття колективного рішення. Нарада. Дискусія. Етика професійного дискусивно-полемічного спілкування.

Тема 8. Ділові папери як засіб ділової професійної комунікації.

Документ і правила його складання. Класифікація документів. Національний стандарт України. Вимоги до бланків документів та оформлення сторінки. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до тексту документа (загальні вимоги до мови ділових паперів).

Тема 9. Документація з кадрово-контрактних питань.

Заява, види заяв. Автобіографія. Характеристика. Резюме.

Тема 10. Довідково-інформаційні документи. Етикет службового листування.

Прес-реліз, види прес-релізів. Оголошення, повідомлення про захід як різновид оголошення. Звіт. Службова записка (доповідна й пояснювальна). Довідка. Протокол. Витяг із протоколу. Доручення, розписка, їх види.

Приватне і ділове листування. Види ділових (службових) листів. Реквізити листа та їх оформлення. Форми звертань у листах різних типів. Етикет ділового листування. Адреса.

Змістовий модуль 3. Наукова комунікація як складова фахової діяльності

Тема 11. Українська термінологія у професійному спілкуванні.

Термін, його ознаки та місце в діловому мовленні. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія. Способи творення термінів. Явище термінологізації, ретермінологізації та детермінологізації. Основні проблеми сучасного українського термінознавства.

Термінологія обраного фаху. Походження українських мовознавчих і літературознавчих термінів, національні й інтернаціональні елементи в термінологічній лексиці. Становлення і розвиток української мовознавчої термінології.

Вправи на правопис, наголошування, відмінювання, походження та синонімію українських лінгвістичних і літературознавчих термінів. Робота з фаховими термінологічними словниками.

Термінографія. Поняття про термінологічні словники. Основні словники мовознавчих і літературознавчих термінів.

Тема 12. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні.

Становлення і розвиток наукового стилю української мови. Науковий стиль сучасної української літературної мови: сфера поширення, призначення, загальні стилістичні ознаки, мовні риси, підстилі і жанри. Особливості наукових текстів.

Анотація. Реферат. Анотування і реферування наукових текстів.

Покликання до тексту та правила їх оформлення. Загальні вимоги до цитування.

Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату.

Бібліографія. Основні правила бібліографічного опису джерел.

Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті.

Наукова робота (курсова, бакалаврська, дипломна, магістерська). Основні вимоги до їх оформлення.

Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці. Науковий етикет.

Тема 13. Проблеми перекладу і редагування наукових текстів.

Переклад, його суть і види. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською мовою. Вибір синоніма під час перекладу, переклад термінів і фразеологізмів.

Особливості редагування наукового тексту. Найпоширеніші синтаксичні помилки в наукових текстах та шляхи їх уникнення. Основні коректорські знаки для виправлення текстових оригіналів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		Л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 (3 семестр)												
Змістовий модуль 1. Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного мовлення												
Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування	8	2	2			4	8	2	2			4
Тема 2. Основи культури української мови	5		1			4	12		2			10
Тема 3. Стилі сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні	5		1			4	6					6
Разом за змістовим модулем 1	18	2	4			12	26	2	4			20
Змістовий модуль 2. Професійна комунікація												
Тема 4. Спілкування як інструмент професійної діяльності.	4					4	4					4
Тема 5. Культура усного фахового спілкування.	4		2			2	4					4
Тема 6. Риторика і мистецтво презентації.	7		1			6	4					4
Тема 7. Форми колективного обговорення професійних проблем.	3		1			2	4					4
Тема 8. Ділові папери як засіб писемної професійної	7		1			6	4					4

комунікації.												
Тема 9. Документація з кадрово- контрактних питань.	7		1		6	4						4
Тема 10. Довідково- інформаційні документи. Етикет ділового листування.	10		4		6	24						24
Разом за змістовим модулем 2	42		10		32	48						48
Змістовий модуль 3. Наукова комунікація як складова фахової діяльності												
Тема 11. Українська термінологія у професійному спілкуванні	8		6		2	4	2					2
Тема 12. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні	14		4		10	6	2					4
Тема 13. Проблеми перекладу і редагування наукових текстів	8		4		4	2	2					
Підсумкова тестова робота						4						4
Разом за змістовим модулем 3	30		14		16	16	2	4				10
Усього годин	90	2	28		60	90	4	8				78

5. Теми семінарських занять

Навчальним планом не передбачено

6. Теми практичних занять (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Державна мова – мова професійного спілкування. Українська мова серед інших мов	2
2	Основи культури мовлення. Стилі сучасної української мови в професійному спілкуванні	2

3	Культура усного фахового мовлення	2
4	Риторика і мистецтво презентації	2
5	Документація з кадрово-контрактних питань	2
6	Довідково-інформаційні документи.	2
7	Етикет ділового листування	2
8	Українська термінологія у професійному спілкуванні	2
9	Лексикографія. Термінографія	2
10	Фахова термінологія	2
11	Особливості наукового тексту. Бібліографія	2
12	Наукова робота	2
13	Проблеми перекладу наукових текстів	2
14	Проблеми редагування наукових текстів. Підсумкова тестова контрольна робота	2

Теми практичних занять (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Державна мова – мова професійного спілкування	2
2	Основи культури мовлення	2
3	Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні	2
4	Переклад і редагування наукових текстів. Контрольна робота	2

7. Теми лабораторних занять

Навчальним планом не передбачено

8. Самостійна робота (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Українська мова серед інших мов	4
2	Основні комунікативні ознаки культури мовлення	3
3	Роль Галичини у становленні сучасної української літературної мови	1
4	Українська лексикографія. Роль словників, довідників у підвищенні мовленнєвої культури	2
5	Опис одного поняття в різних стилях (письмова робота)	2
6	Спілкування як інструмент професійної діяльності	4
7	Орфоепічні та акцентуаційні норми сучасної української літературної мови	2
8	Підготовка і виголошення прилюдного виступу	6
9	Форми колективного обговорення професійних проблем	2
10	Папка з документами	6
11	Підготовка до самостійних робіт та словникових диктантів на знання орфографічних, морфологічних та	12

	синтаксичних норм сучасної української літературної мови	
12	Робота із фаховими термінологічними словниками	2
13	Написання наукового реферату	10
14	Підготовка до підсумкової тестової контрольної роботи	4
	Разом	60

Самостійна робота (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Українська мова серед інших мов	4
2	Основні комунікативні ознаки культури мовлення	6
3	Роль Галичини у становленні сучасної української літературної мови	2
4	Стилі сучасної української мови в професійному спілкуванні	4
5	Українська лексикографія. Роль словників, довідників у підвищенні мовленнєвої культури	2
6	Опис одного поняття в різних стилях (письмова робота)	2
7	Спілкування як інструмент професійної діяльності	4
8	Культура усного фахового мовлення	2
9	Орфоепічні та акцентуаційні норми сучасної української літературної мови	2
10	Риторика і мистецтво презентації	4
11	Форми колективного обговорення професійних проблем	4
12	Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації	4
13	Документація з кадрово-контрактних питань	4
14	Довідково-інформаційні документи. Етикет ділового листування	4
15	Підготовка до диктантів	12
16	Папка з документами	8
17	Робота із фаховими термінологічними словниками	2
18	Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні	4
19	Підготовка до підсумкової тестової роботи	4
	Разом	78

9. Індивідуальні завдання

--

10. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Його використовуємо для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам – в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, перш ніж викладати матеріал, ставимо проблему, формулюємо пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показуємо спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний, метод. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих викладачем (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скерує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, – перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше.

11. Методи контролю

Методи усного контролю – це бесіда, розповідь студента, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь студента (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідна форма – бесіда, у якій викладач ставить запитання і чекає відповіді. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі.

Письмовий контроль (контрольна робота, реферат) забезпечує глибоку і всебічну перевірку засвоєння, оскільки вимагає комплексу знань і умінь студента. У письмовій роботі студентові необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язання конкретних задач, проблем, крім того, виявляється ступінь оволодіння письмовою мовою, вміння логічно, адекватно проблемі складати свій текст, оцінювати проблему.

Дидактичний тест (тест досягнень) – це набір стандартизованих завдань із визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його студентами.

Контроль набутих знань і умінь із навчальної дисципліни здійснюється на практичних заняттях та під час перевірки виконаної студентом самостійної роботи шляхом усного чи письмового опитування студента.

Форми контролю: усне опитування згідно із планами практичних занять, самостійна робота, стартовий тест, словниковий диктант, диктант, науковий реферат, тестова контрольна робота, залікова тестова робота.

12. Розподіл балів, які отримують студенти денна форма

Змістовий модуль 1 Теми 1-3	Змістовий модуль 2 Теми 4-10	Змістовий модуль 3 Теми 11-13	Екзамен	Сума
Поточний контроль на практичних заняттях (у тому числі самостійна робота: опис одного поняття в різних стилях) – 10 б. Сума – 10 б.	Поточний контроль на практичних заняттях – 10 б. Самостійна робота: прилюдний виступ – 5 б., Самостійна робота: папка зі зразками документів – 5 б. Сума – 20 б.	Поточний контроль на практичних заняттях – 10 б. Самостійна робота: науковий реферат – 5 б. Підсумкова тестова робота – 5 б. Сума – 20 б.		

заочна форма

Змістовий модуль 1 Теми 1-3	Змістовий модуль 2 Теми 4-10	Змістовий модуль 3 Теми 11-13	Екзамен	Сума
Поточний контроль на практичних заняттях – 5 б. Самостійна робота: опис одного поняття в різних стилях – 5 б. Сума – 10 б.	Самостійна робота: папка зі зразками документів – 10 б. Диктанти -5 б. Сума – 15 б.	Поточний контроль на практичних заняттях – 15 б. Підсумкова тестова робота – 10 б. Сума – 25 б.		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	Добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій в електронному вигляді (у бібліотеці).

2. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять, які містять тему, питання, літературу, запитання, перелік завдань і вправ для виконання на практичних заняттях та перелік тем, питань, завдань і вправ для самостійної роботи, поради з культури мовлення.

3. Методичні вказівки до курсу:

Ципердюк О. Д. Українське ділове мовлення : методичні вказівки для студентів факультету іноземних мов. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2008. 84 с.

4. Хрестоматії з курсу (укладачі : Л. І. Пена, О. Д. Ципердюк) в електронній формі (на сайті наукової бібліотеки університету)..

5. Варіанти тестів, словникових диктантів для поточного та підсумкового контролю знань.

6. Програмові вимоги до екзамену.

14. Рекомендована література

Базова

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990. 232 с.
2. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посібник. Львів : Світ, 2003. 432 с.
3. Глушик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери : навч. посібник для вищ. та серед. спец. навч. закл. 4-те вид., переробл. і допов. Київ : А.С.К., 2005. 400 с.
4. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова : підручн. для вищ. навч. закл. 7-ме вид., виправлене. Донецьк : СПД ФО Сердюк В. І., 2005. 448 с.
5. Культура фахового мовлення : навч. посібник / за ред. Н. Д. Бабич. Чернівці : Книги – ХХІ, 2006. 496 с.
6. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навч. посібник. Київ : ВЦ “Академія”, 2007. 360 с.
7. Панько Т. І. Українське термінознавство / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. Львів : Світ, 1994. 216 с.
8. Погиба Л. Г., Грибіниченко Т. О., Баган М. П. Складання ділових паперів. Практикум : навч. посібник. Київ : Либідь, 2002. 240 с.
9. Томан І. Мистецтво говорити / Іржі Томан; пер. з чеської. Київ : Політвидав України, 1989. 293 с.
10. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.
11. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 3-тє вид., виправ. і доповнен. Київ : Алерта, 2012. 696 с.
12. Ющук І. П. Українська мова : підручник для студ. філол. спец. вищих навч. закл. Київ : Либідь, 2003. 640 с.

Допоміжна

13. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / за заг. ред. О. Сербенської : посібник. Львів : Світ, 1994. 152 с.
14. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / [О. Сербенська, М. Білоус, Х. Дацишин та ін.]; за заг. ред. О. Сербенської

- : навч. посібник. 2-е вид., доповн. і перероб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 258 с.
15. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ : Либідь, 1991. 256 с.
 16. Бабич Н. Д. Науковий етикет і етика науковця (за листуванням В. Сімовича). *Бабич Н. Д. 15 не останніх із могікан: Педагоги і вчені Буковини другої половини ХІХ – початку ХХ століття* : науковий нарис. Чернівці : Букрек, 2010. С. 273–286.
 17. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Вид. центр «Академія», 2004. 344 с.
 18. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ : Рідна мова, 1998. 476 с.
 19. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
 20. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доповн.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
 21. Вихованець І. Р. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди / післямова А. Загнітка. Київ : Унів. в-во ПУЛЬСАРИ, 2012. 160 с.
 22. Волощак М. Й. Неправильно – правильно: Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. 2-ге вид., доповн. Київ : Вид. центр «Просвіта», 2003. 160 с.
 23. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 366 с.
 24. Голоскевич Г. Правописний словник (за нормами Українського правопису Всеукраїнської Академії Наук, Харків, 1929 р.). Видання дванадцяте. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто – Львів, 1994. 460 с.
 25. Голосовська Г. Активні дієприкметники в українській літературній мові: уживати чи ні? *Українська мова*. 2011. № 4. С. 63–71.
 26. Голосовська Г. Неповнозначні частини мови у функціональному аспекті. *Українська мова*. 2012. № 1. С. 96–100.
 27. Городенська К. Г. Українське слово у вимірах сьогодення / Катерина Городенська. Київ : КММ, 2019. 224 с.
 28. Гуменюк І. М., Білавич Г. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник; змістовий модуль 1. Вид. 2-ге, випр. і доп. Івано-Франківськ : ПП «ТУР-ІНТЕЛЕКТ», 2012. 212 с.
 29. Гуменюк І. М., Білавич Г. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник; змістовий модуль 2. Івано-Франківськ : ПП «ТУР-ІНТЕЛЕКТ», 2012. 204 с.
 30. Гуменюк І. М., Білавич Г. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник; змістовий модуль 3. Івано-Франківськ : ПП «ТУР-ІНТЕЛЕКТ», 2012. 208 с.
 31. Данильчук Д. В. Український правопис: роздоріжжя і дороговкази. Київ : Либідь, 2013. 224 с.

32. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
33. Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? Словник-довідник. Київ : Наук. думка, 2004. 202 с.
34. Зарубіжні українці / [С. Ю. Лазерник, Л. О. Лещенко, Ю. І. Макар та ін.]. Київ : Вид-во «Україна», 1991. 252 с.
35. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне «Я». Київ : Вид. центр «Академія», 2001. 240 с.
36. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. Київ : Кобза, 1993. 472 с.
37. Караванський С. Російсько-український словник складної лексики. Київ : Вид. центр «Академія», 1998. 712 с.
38. Караванський С. Секрети української мови. Київ : УКСП «Кобза», 1994. 152 с.
39. Коваль А. П. Культура ділового мовлення. Київ : Вища школа, 1974. 223 с.
40. Ковганюк С. Практика перекладу. Київ : Дніпро, 1968. 276 с.
41. Колібаба Л., Фурса В. Словник дієслівного керування. Київ : Либідь, 2017. 656 с.
42. Коломієць М. П., Регушевський Є. С. Словник фразеологічних синонімів / за ред. В. О. Винника. Київ : Рад. шк., 1988. 200 с.
43. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навч. посібник. Київ : Юніверс, 2002. 280 с.
44. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Вид. центр «Академія», 2000. 368 с.
45. Кочан І. М., Токарська А. С. Культура рідної мови. Львів : Світ, 1996. 232 с.
46. Коць Т. До проблеми лексичної норми сучасної української літературної мови. *Мовознавство*. 2009. № 1. С. 70–75.
47. Культура української мови : довідник / за ред. В. М. Русанівського. Київ : Либідь, 1990. 304 с.
48. Лазаренко Л. Досвід мовних політик світу й українська перспектива. *Українська мова*. 2002. № 4. С. 14.
49. Літературна норма і мовна практика : монографія / [Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Коць Т. А. та ін.] ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : ТОВ «Видавництво Аспект-Поліграф», 2013. 320 с.
50. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. Київ : Вид. центр «Академія», 1997. 752 с.
51. Масенко Л. Т. Нариси з соціолінгвістики. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 243 с.
52. Масенко Л. Т. Мова і суспільство: постколоніальний вимір. Київ : Вид. дім «КМ академія»; Всеукр. т-во «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, 2004. 163 с.
53. Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і язиком. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 135 с.

54. Мовна політика та мовна ситуація в Україні: аналіз і рекомендації / за ред. Юліане Бестерс-Дільгер. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 363 с.
55. Німчук В. В. Проблеми українського правопису кінця ХХ – початку ХХІ ст. Київ : НАН України, Ін-т укр. мови, 2002. 113 с.
56. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки: Рідномовний Катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства. Факсимільне видання. Київ : АТ «Обереги», 1994. 72 с.
57. Орфографічний словник української мови: Близько 120 000 слів / уклад.: С. І. Головащук, М. М. Пешак, В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. Київ : Довіра, 1994. 864 с.
58. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. Київ, 1976. 288 с.
59. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. Київ : Наук. думка, 1993. 200 с.
60. Погрібний А. Світовий мовний досвід та українські реалії. Київ : «МЕДОБОРИ» (ПП Мошак М. І.), 2003. 72 с.
61. Пономарів О. Д. Культура слова: мовностилістичні поради : [навч. посібник]. Київ : Либідь, 1999. 240 с.
62. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : навч. посібник. 2-е вид, перероб. і доп. Київ : Знання, 2006. С. 14–21, 35–41. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації. Дрогобич, 1997. 361 с.
63. Радчук В. Мова в Україні: стан, функції, перспективи. *Державність української мови і мовний досвід світу* : матеріали міжнар. конф. Київ, 2000. С. 362–374.
64. Русанівський В. М. Мова в нашому житті. Київ : Наук. думка, 1989. 112 с.
65. Русанівський В. М. Споріднена і віддалена двомовність як об'єкт сучасної лінгвістики. *Мовознавство*. 2007. № 1. С. 3–5.
66. Селезньов В. Мовні війни : Міф про «зіпсованість» української мови. Харків : Віват, 2016. 256 с.
67. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля; Київ, 2006. 844 с.
68. Селігей П. О. Науковий жаргон очима письменників і філософів. *Мовознавство*. 2012. № 5. С. 53–67.
69. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю : монографія. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 628 с.
70. Селігей П. О. Сучасне термінотворення: симптоми та синдроми. *Мовознавство*. 2007. № 3. С. 48–61.
71. Селігей П. О. Що нам робити із запозиченнями. *Українська мова*. 2007. № 3. С. 3–16; 2007. № 4. С. 16–32.
72. Семиног О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2010. 216 с.
73. Сербенська О. А., Волощак М. Й. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей. Київ : Вид. центр «Просвіта», 2001. 204 с.
74. Словник-довідник з культури української мови / [Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак]. Львів, 1996. 386 с.
75. Словник іншомовних слів / [уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута]. Київ : Наук. думка, 2000. 680 с.

76. Словник синонімів української мови : у 2 т. / [А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та інші]. Київ : Наук. думка, 1999–2000.
77. Словник фразеологізмів української мови / укл.: В. М. Білоноженко та ін. Київ : Наук. думка, 2003. 1104 с. (2008 р.)
78. Стахів М. Український комунікативний етикет : навчально-методичний посібник. Київ : Знання, 2008. 248 с.
79. Стельмахович М. Український мовленнєвий етикет. *Дивослово*. 1998. № 3. С. 20–21.
80. Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу. Київ : Спалах, 2004. 272 с.
81. Ткаченко О. Б. Чи можуть бути в Україні дві загальнодержавні мови? (Відповідь прибічникам двомовності і деякі дотичні міркування). *Мовознавство*. 1999. № 4–5.
82. Українська мова: Енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський (співгол.) та ін.; НАНУ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови]. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія», 2000. 820 с.
83. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду : док. і матеріали / [упоряд. : Л. Т. Масенко та ін.]. Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2005. 399 с.
84. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / С. П. Бибик, І. Л. Махно, Л. О. Пустовіт, Г. М. Сюта. Київ : Довіра: УНВЦ «Рідна мова», 1997.
85. Фаріон І. Д. Краса і сила: Суспільно-креативна роль української мови в ХІ – середині ХІХ ст. 2-ге вид. Львів : Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2007. 212 с.
86. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова. Вид. 2-ге, доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 336 с.
87. Фаріон І. Д. Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір. Львів : Свічадо, 2004. 117 с.
88. Фразеологічний словник української мови / уклад. : В. М. Білоноженко та ін. Київ : Наук. думка, 1999. 984 с.
89. Царук О. В. Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри. Дніпропетровськ, 1998. 323 с.
90. Шевельов Ю. Внесок Галичини у формування української літературної мови. Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2003. 160 с.
91. Шевчук Ю. Мовна шизофренія. Брустури : Дискурсус, 2015. 60 с.

15. Інформаційні ресурси

Великий тлумачний словник сучасної української мови [Електронний ресурс] / голов. ред. В. Т. Бусел. URL: <http://www.slovnyk.net>
 Онлайн-словники компанії «Медіалінгва» на Меті. -- <http://multilex.meta.ua/>
 Словник «Весна». Граматика української мови. -- <http://www.slovnyk.org.ua/>
 Словники й енциклопедії в онлайн-режимі. -- <http://dic.academic.ru/>
 Словник іншомовних слів. -- <http://www.pcdigest.net/ures/book/sis.shtml>
 Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. URL: <http://www.uktdic.appspot.com>
 Український лінгвістичний портал. -- <http://ulif.org.ua>

Українські неологізми. (Сайт присвячений проблемі засвоєння нових термінів в українській мові). -- <http://words.volyn.net/>

Українські онлайніві словники. Лінгвістичні мовні ресурси та розваги. --

<http://lingresua.tripod.com/>

www.litopys.org/ua

www.mova.info

www.novamova.com.ua

www.pereklad.kiev.ua

www.pravopys.net

www.r2u.org.ua

www.rozum.org.ua

Я розмовляю українською. Словник «Антисуржик». -- [http://www.arkas-](http://www.arkas-proswita.iatp.org.ua/)

[proswita.iatp.org.ua/](http://www.arkas-proswita.iatp.org.ua/)